

СИЛАБУС КУРСУ «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ»

Ступінь вищої освіти - бакалавр
Освітньо-професійна програма: **Право**
Галузь знань: **08 Право**
Спеціальність: **081 Право**
Компонент освітньої програми – обов’язкова дисципліна
Рік підготовки – 1 рік, семестр - 1
Кількість кредитів: 4
Мова викладання: українська
Дні занять: згідно з розкладом
Консультації: згідно з розкладом

Керівник курсу – **Подковенко Тетяна Олександрівна**, викладач ЦК юридичних дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент
Контактна інформація – tpodkovenko@gmail.com

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія держави і права України» є однією із фундаментальних дисциплін в системі підготовки правників у вищій школі. Програма дисципліни орієнтована на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами закономірностей зародження, розвитку і змін типів і форм державно-правових систем, вивчення змісту діяльності державно-правових інститутів, джерел права і галузей права у конкретній історичній обстановці і хронологічній послідовності на території України. З вивчення названого курсу починається опанування студентами першооснов юридичних знань, державно-правових термінів і категорій, ознайомлення з пам’ятками українського права.

СТРУКТУРА КУРСУ ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість годин (аудит./самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
38/26	Змістовий модуль І. Зародження і розвиток української держави і права (VI – початок XIX ст.)		
4/2 Л1, С1	Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Історія держави і права України».	Знати предмет, мету, завдання, функції, періодизацію та історіографію курсу. Розуміти особливості вивчення та значення навчального курсу в підготовці майбутніх правників.	Питання, презентаційні проекти, тести

Кількість годин (аудит./ самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
4/2 Л2, С2	Тема 2. Становлення і розвиток держави і права України-Русі (VI – початок XIII ст.).	Аналізувати особливості становлення Київської держави, концепції (теорії) зародження державності. Характеризувати структуру та повноваження органів державної влади та правове становище окремих верств населення. Знати джерела вітчизняного та зарубіжного права, еволюцію інститутів права. Розуміти значення України-Русі в процесах українського державо- та правотворення.	Питання, тестові завдання
4/4 Л3, С3	Тема 3. Галицько-Волинська держава – правонаступниця України-Русі (перша половина XIII – друга половина XIV ст.).	Знати особливості формування і розвитку Галицько-Волинської держави як правонаступниці державно-правових традицій України-Русі. Аналізувати специфіку державного та суспільного устрою. Характеризувати джерела та основні риси права.	Захист міні-проектів, питання
4/2 Л4, С4	Тема 4. Державність і право українських земель у складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та Речі Посполитої (др.пол. XIV – сер. XVII ст.).	Розуміти поняття «латентної державності», особливості Литовсько-Руської держави, роль Унії та правових наслідків для українських земель. Знати структуру державного механізму та правового становища суспільних верств. Розкрити зміст та значення трьох Литовських статутів (1529, 1566, 1588 pp.) як одних із ключових джерел права Середньовічної Європи. Характеризувати інститути права.	Питання, тестові завдання
4/4 Л5, С5	Тема 5. Запорізька Січ: особливості суспільно-політичного устрою, права та судочинства. Українська держава та право у період Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького (лютий 1648 – серпень 1657 pp.).	Знати причини, умови, соціальні джерела, засади формування та правове становище козацтва. Вміти виокремлювати особливості адміністративно-політичного устрою Січі та особливості звичаєвого козацького права. Розкривати передумови, причини, хід та значення української революції середини XVII ст., специфіку державного та суспільного устрою відродженої Української держави. Характеризувати джерела та основні інститути права.	Питання, тестові завдання
6/2 Л6, Л7, С6	Тема 6. Державно-правові інститути України-Гетьманщини (др. пол. XVII – перш. пол. XVIII ст.).	Вміти характеризувати зміст гетьманських статей як своєрідних конституцій України-Гетьманщини, Характеризувати державний лад та особливості адміністративно-територіального поділу. Аналізувати законодавство Гетьманщини. Вміти аналізувати причини поразки та історичні уроки втрати середньовічної Української держави.	Питання, тестові завдання
4/4 Л8, С7	Тема 7. Кодифікація українського права другої половини XVIII ст.	Вміти аналізувати причини кодифікації українського права другої половини XVIII століття. Розкрити зміст та новачі пам'яток права: «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. «Суд і розправа в правах малоросійських...» 1750 р. Книга «Статут й інші права малоросійські» 1764 р. «Екстракт малоросійських прав» 1767 р. «Екстракт із указів, інструкцій і установлень» 1768 р. Розкрити поширення в Україні російського законодавства й витіснення національних особливостей, причини незатвердження царизмом жодного із кодексів національного права.	Питання, презентаційні проекти, тести
4/2 Л9, С8	Тема 8. Державно-правові інститути України у складі Російської імперії (XIX ст.). Кодифікація права першої половини XIX ст.	Вміти характеризувати адміністративну реформу, державний та суспільний лад на українських землях в умовах Російської імперії. Розкривати особливості кодифікації імперського права: «Звід місцевих законів губерній і областей, приєднаних від Польщі», «Зібрання малоросійських прав», «Звід місцевих законів західних губерній».	Питання, презентаційні проекти, тести
4/4 Л10, С9	Тема 9. Державно-правове становище західноукраїнських земель в складі Австрійської та Австро-Угорської імперії (1772-1918 pp.).	Знати особливості адміністративного устрою на західноукраїнських землях. Розкривати специфіку державного та суспільного ладу в умовах Австрійської та Австро-Угорської імперії. Розкривати зміст джерел права та характеризувати найважливіші інститути права.	Захист міні-проектів, модульний контроль

30/26	Змістовий модуль 2. Відродження української держави і права у 1917 - 1921 рр. Держава і право незалежної України (1991 - до сьогоднішнього дня).		
8/6 Л11, Л12, С10, С11	Тема 10. Новітня Українська держава і право 1917-1921 рр.	Вміти розкривати процес боротьби за національно-державне відродження України, уконституювання діяльності Української Центральної Ради, особливості державотворення та законодавчої діяльності «першої» УНР. Знати державно-правове значення IV Універсалів УЦР. Обґрунтовувати особливості функціонування та державно-правового будівництва в період Української держави (Гетьманат П. Скоропадського). Розкривати організацію влади та законодавчу діяльність «другої» УНР (доба Директорії). Вміти обґрунтовувати причини поразки визвольних змагань та історичні уроки.	Питання, тестові завдання
4/4 Л13, С12	Тема 11. Державно-правові інститути Західноукраїнської Народної Республіки (1918-1923 рр.).	Розуміти процеси, що передували проголошенню ЗУНР. Вміти характеризувати вищі та місцеві органи влади, специфіку функціонування судових та правоохоронних органів. Розкривати законодавчу, дипломатичну діяльність ЗУНР. Розуміти причини поразки ЗУНР.	Питання, презентаційні проекти, тести
6/4 Л14, Л15, С13	Тема 12. Формування радянської держави і права в Україні (1917 – 1922 рр.). Перша кодифікація права Радянської України (1922-1930 рр.).	Розуміти причини приходу більшовиків до влади та їх інтервенцію проти УНР. Розкривати функціонування та еволюцію органів влади більшовицького режиму, специфіку діяльності надзвичайних органів влади. Знати передумови, причини, хід першої кодифікації права УСРР. Розкривати зміст кодексів радянського права періоду 1922 – 1930-х років.	Питання, практичні завдання/задачі
6/6 Л16, Л17, С14	Тема 13. Особливості державно-правового розвитку УСРР (1930 – кінець 1980-х рр.). Друга кодифікація права Радянської України (1956 - 1985 рр.).	Характеризувати особливості державно-правового становища УСРР в умовах перебування українських земель у складі СРСР. Знати причини, етапи, особливості та зміст другої кодифікації права Радянської України (1956-1985 рр.). Розкривати положення ключових кодексів права. Розуміти причини наростання системної кризи радянської тоталітарної держави та передумови зародження національно-визвольного руху кін. 80 – поч.. 90-х років ХХ століття.	Питання, презентаційні проекти, тести
6/6 Л18, Л19, С15	Тема 14. Держава і право України в період утвердження її незалежності (1991 - до сьогоднішнього дня).	Розуміти передумови відродження незалежності України. Характеризувати зміст Декларації про державний суверенітет України та Акту проголошення незалежності. Розкривати етапи та особливості, труднощі протікання державотворчих процесів.	Реферати-повідомлення, модульний контроль

СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр 1

	1 тиждень	2 тиждень	3 тиждень	4 тиждень	5 тиждень	6 тиждень	7 тиждень	8 тиждень	9 тиждень	10 тиждень	11 тиждень	12 тиждень	13 тиждень	14 тиждень	15 тиждень	16 тиждень	17 тиждень
Лекції	Л1,	Л2	Л3	Л4	Л5	Л6, Л 7	Л8	Л9	Л 10	Л 11, Л1 2		Л 13	Л 14	Л 15	Л1 6,Л 17	Л 18	Л 19
Семінарські заняття	С1	С2	С3	С4	С5		С6	С7	С8		С9, С 10	С 11	С 12	С 13		С 14	С1 5
Контроль знань										МК 1						МК 2	ІН ДЗ

Л1 - лекції

С1 - семінарське заняття по темі 1

МК1 - модульний контроль 1

ІНДЗ - індивідуальне навчально-дослідне завдання

ПОЛІТИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Для якісного засвоєння курсу необхідна систематична та усвідомлена робота студентів в усіх видах навчальної діяльності: лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота як індивідуальна, так і під керівництвом викладача.

При проведенні аудиторних занять домінуючими є проблемні, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані форми проведення занять та технології компетентнісного навчання.

На лекціях у формі активної бесіди з елементами навчальної дискусії розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку викладача. На лекціях вимагається активна участь студентів у обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

Теоретичні знання, отримані студентами під час лекцій, обговорюються більш детально на **семінарських заняттях** у формі міні-дискусій, представлення міні-проектів, есе, рефератів, презентацій.

При підготовці до семінарських занять студент опрацьовує теоретичні питання відповідно до плану заняття, звертаючи увагу на вимоги щодо оформлення (складання таблиць, структурно-логічних схем, глосаріїв, конспектів тощо). Інформаційними джерелами для здобувачів освіти є конспект лекцій та наведений у навчальних матеріалах перелік рекомендованої літератури щодо кожної теми. За наявності серед завдань семінарського заняття підготовки реферату – робота здобувачів освіти полягає у підготовці належно оформленого реферативного дослідження та публічного представлення його результатів.

Оскільки формування практичних навичок базується на основі теоретичних знань, на семінарських заняттях може здійснюватися поточний контроль у формі тестового опитування.

У процесі семінарського заняття студенти вчаться формулювати свою точку зору по темі заняття, вільно володіти професійними термінами, логічно викладати матеріал, підбирати докази у підтвердження своїх думок, вчаться публічно виступати, захищати есе, реферати,

презентації, приймати власні рішення у невизначених ситуаціях.

Питання для обговорення, практичні та індивідуальні завдання для підготовки до семінарських занять, конкретні вимоги до окремих тем занять подані у відповідних методичних вказівках.

Терміни проведення різних форм занять наведені у схемі вивчення дисципліни.

ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання. Крім того, по деяких темах передбачається написання рефератів, міні-проектів, підготовки презентаційних матеріалів. Обсяг самостійної роботи визначається кількістю годин, передбачених робочою програмою.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до **Положення про порядок рейтингового оцінювання знань (освітніх досягнень) здобувачів вищої освіти**

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають:

- *поточний контроль,*
- *модульний контроль,*
- *виконання індивідуального навчально-дослідного завдання,*
- *екзамен.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.

Ключовими методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- усне опитування - передбачає розгорнуту відповідь студента на оцінку; він повинен самостійно пояснити вивчений матеріал, довести наукові положення, навести власні приклади;
- дискусія - обґрунтування власної позиції у вирішенні проблемних питань;
- письмове опитування - з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з тем дисципліни, визначення їх якості - правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці;
- тестова перевірка як один із видів письмового опитування - передбачає визначення рівня сформованості знань і вмінь з певної теми дисципліни за допомогою тестів відкритої і закритої форм;

Ключовими формами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- індивідуальна перевірка - проводиться щодо конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом знань, умінь і навичок, рівня формування професійних компетентностей;
- фронтальна перевірка - форма контролю, що спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання або письмову роботу;

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини лекційних та семінарських занять з певного змістового модуля.

Основною формою модульного контролю є завдання, які включають як і перевірку теоретичних положень курсу, так і розв'язування практичних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студенти виконують самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, вмінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює тему, декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Підсумковий контроль у формі усного екзамену передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатності комплексно та творчо використовувати накопичені знання та уміння, формувати власне ставлення до певної проблеми, обґрунтовувати свою фахову позицію тощо.

ПРИКЛАД розрахунку підсумкової оцінки, якщо форма підсумкового контролю екзамен	Модуль 1 (поточне опитування)	Модуль 2 (підсумковий модульний контроль)	Модуль 3 (ІНДЗ)	Модуль 4 (екзамен)	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА
Вагові коефіцієнти, %	40	20	10	30	100
Бали здобувача освіти	80	85	90	80	82 бали
Формула розрахунку підсумкової оцінки в балах: $80 \cdot 0,4 + 85 \cdot 0,2 + 90 \cdot 0,1 + 80 \cdot 0,3 = 82$					

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ.

Здобувач освіти повинен дотримуватись [Правил внутрішнього розпорядку Коледжу](#) та відвідувати заняття згідно з розкладом. Очікується, що студенти відвідають усі лекції та семінарські заняття курсу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, відрядження, участь у науково-дослідницьких заходах, міжнародне стажування навчання може відбутись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватись термінів, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, які передбачено у межах курсу.

Пропущені заняття та незадовільні оцінки (поточний контроль, ПМК) повинні бути відпрацьовані згідно графіку консультацій викладача. Роботи (ПМК, ІНДЗ), які здаються із порушенням термінів без поважних причин, можуть бути оцінені на нижчу оцінку (до 10 балів).

До початку сесії студенти повинні виконати усі підсумкові контрольні заходи і отримати по кожному з Модулів 1, 2, 3 не менше 60 балів.

ПОЛІТИКА ЩОДО АПЕЛЯЦІЙ.

Студент має право оскаржити оцінку, отриману за результатами підсумкового семестрового контролю (крім незадовільної оцінки). Такі випадки регулюються [Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів](#). Перескладання незадовільних оцінок здійснюється відповідно до [Положення про порядок ліквідації академічних заборгованостей здобувачами вищої освіти](#).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.

У Коледжі академічна доброчесність регулюється [Положенням про академічну доброчесність](#) та передбачається за замовчуванням. Це означає, що усі здані роботи є результатом розумової праці студента, їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політики Коледжу та документи щодо академічної доброчесності (як інституційного, так і загальнодержавного значення) наведені на сторінці Коледжу [АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ](#)

ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КУРСУ

1. Історія держави і права України : навчальний посібник для студентів правничих спеціальностей / Наталія Тарасова, Вікторія Церклевич ; Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут. — Львів : Магнолія 2006, 2023. 334 с.
2. Тарасова Н. А., Церклевич В. С., Історія держави і права України (навчальний посібник для студентів правничих спеціальностей). - "Магнолія 2006", 2023. - 336 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1aICBeYONtOhRNEoshMB96ktFD8-fgCj-/view>.
3. Історія держави і права України : навчально-методичний посібник / А. Є. Шевченко, С. В. Кудін — Вінниця: ТОВ «Твори» — 2020. — 688 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/Shevchenko-DPU.pdf.
4. Історія держави і права України : підручник / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін.; за ред. В. Д. Гончаренка. - Вид. 2-ге, перероб. і допов. -Харків: Право, 2019. - 552 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1RM9wG-e5psLdFe0jGe_SebbVETivLj8Y/view.
5. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О.М. Головка та ін. ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Харків: Майдан, 2018. — 616 с. URL: [Istoriia derzhavy ta prava Ukrainy_pidruchnyk_2018.pdf](#).